

гірі у свідомості японців невіддільні від людинолюбства, поваги, симпатії. Зберігати суспільну гармонію і є споконвічним призначенням концепції інституту гірі [4, с. 65].

Таким чином, ритуали у вигляді лі чи гірі, що уособлюють дружні переговори, мирові угоди є одними з найважливіших з китайських чи японських звичаєвих норм. Принцип безконфліктності лі чи гірі споконвіку пояснюється прагненням зберігати суспільну гармонію, яка у Китаї чи Японії є найголовнішою цінністю, є Дао.

Список використаної літератури:

1. Бехруз Х. Н. Правова система – центральна категорія порівняльного правознавства / Х. Н. Бехруз. // Актуальні проблеми держави і права. – 2003. – С. 350.
2. Малявин, В. В. Китайская цивилизация / В. В. Малявин. – М.: Дизайн. Информация. Картография; Астрель; АСТ, 2001. – 632 с.
4. Суровень Д.А. Возникновение права и источники права древней Японии // Проблемы курса истории государства и права. Екатеринбург: Изд-во УрГЮА, 2004. С. 198-226.
5. Дудченко, В. В. Місце і роль звичаїв у правовій культурі Японії [Текст] / В.В. Дудченко // Митна справа. – 2007. – № 5. – С. 64-67.

Ключові слова: соціальне регулювання, звичаєве право, правовий ритуал, правова система.

Ключевые слова: социальное регулирование, обычное право, правовой ритуал, правовая система.

Key words: social regulation, customary law, legal ritual, legal system.

КЛЮЧОВИЧ ВАСИЛЬ ЮРІЙОВИЧ

*Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ,
аспірант*

НАПРЯМИ ПОДОЛАННЯ ДЕФОРМАЦІЇ ПРОФЕСІЙНОЇ ПРАВОСВІДОМОСТІ СУДДІВ: ЗАГАЛЬНОПРАВОВИЙ АСПЕКТ

Складна суспільно-політична ситуація, що склалася сьогодні в Україні, сприяє викривленню професійної свідомості суддів. Започаткована судова реформа відбувається на тлі збільшення кількості внутрішніх і зовнішніх загроз для розвитку українського суспільства, держави та особистості. В цих умовах виникає необхідність у пошуку більш дієвих комплексних засобів для подолання деформації професійної правосвідомості суддів, із врахуванням зовнішніх умов проведення судової реформи.

Актуальність розгляду правосвідомості судді в рамках заявленої теми обумовлена теоретичною та практичною значимістю проблемних питань, пов'язаних з пошуком шляхів підвищення ефективності право-

застосовної діяльності, в тому числі питань розробки дієвих механізмів щодо попередження деформації професійної правосвідомості у судді як одного з показових суб'єктів правозастосування.

Проблематику професійної правосвідомості судді розглядали з різних точок зору такі авторами, як С. Алексєєв, Л. Герасін, В. Головченко, Ю. Грошевий, Д. Єрмоленко, М. Козюбра, А. Колодій, С. Максимов, О. Менюк, І. Митрофанов, В. Мухін, Л. Наливайко, Н. Оніщенко, М. Панов, І. Панчук, О. Петришин, П. Рабінович, О. Свіда, Ю. Тодика, М. Требін, М. Цвік, М. Цимбалюк, Ю. Шемшученко та ін.

Деформованість професійної правосвідомості судді (відсутність знань і навичок, стереотипне мислення, нігілістичне ставлення до права, недостатній рівень культури, професійне вигорання) є головною причиною протиправної або помилкової правозастосовної діяльності, появи перманентних юридичних конфліктів, створення негативного іміджу всієї судової гілки влади.

Нааявність та відтворення професійної правосвідомості суддів порожує позитивну правозастосовну діяльність, що містить дії, які оцінюються суспільством як правильні, спрямовані на досягнення соціально корисного результату для особистості. Якщо професійна правосвідомість суддів має ознаки деформації, діяльність із застосування права трансформується у протиправну, тобто правозастосування не дає необхідного ефекту за об'єктивними причинами, коли зовнішні фактори формують такий стан, або суб'єктивними причинами, коли суб'єкти спочатку мають особистий інтерес, діють за наміром або з необережності. Головним фактором помилкової правозастосовної діяльності є деформація раціонально-ідеологічних компонентів професійної правосвідомості, що має вираз у нестачі у судді знань в області права, правил використання строгих процедурних форм, небажання або нездатності розуміти значення правових актів, спеціальних термінів. З цього випливає висновок, що одним із дієвих шляхів подолання деформації професійної правосвідомості суддів як умови підвищення ефективності правозастосовної діяльності органів судової влади є *якісне навчання суддів, підвищення їх кваліфікації у спеціальних закладах освіти*.

У професійній правосвідомості судді домінують раціональні компоненти, засновані на спеціалізованих знаннях про правові норми і принципи, уявленнях про механізм правового регулювання в цілому. Всі ці знання судді отримують на початковому етапі формуванні правосвідомості – навчанні у закладах освіти. Як правило, на початковій стадії формування професійної правосвідомості майбутній суддя отримує ідеальні знання про право та механізми його застосування. Однак в процесі роботи судді як суб'єкти професійної правосвідомості можуть отримувати неправові знання: про відсутність механізмів реалізації окремих норм права, реальної можливості ігнорування деяких обов'язків, існуючі варіанти уникнути відповідальності. Все це може в певних умовах бути причиною протиправної або помилкової правозастосовної діяльності судді, коли у нього виробилася негативна орієнтація в сфері права.

У даному випадку професійна правосвідомість сформована, але сповнюється під впливом зовнішніх і внутрішніх факторів, які і впливають на прийняття рішення. В цьому світлі, найбільш важливим завданням виявляється оперативне виправлення дефектів професійної правосвідомості судді, а для цього потрібні більш глибокі знання, зокрема про структуру професійної правосвідомості.

Розглядаючи питання подолання деформації професійної правосвідомості суддів у процесі правозастосовної діяльності органів судової влади, слід мати на увазі, що сутність правосвідомості не зводиться тільки до форми свідомості. На думку П. Зеленкова, воно включає в себе як знання, так і психологічний настрій, цінності, установки, тобто все те, що і складає в своїй єдності складну систему «людина» [1, с. 223]. Враховуючи вагомість суб'єктивного фактору у правозастосовній діяльності, одним із дієвих кроків на шляху подолання деформації професійної правосвідомості суддів в процесі правозастосовної діяльності органів судової влади ми визнаємо розвиток психологічного елементу професійної правосвідомості судді, що має вираз у визначенні психологічного стану судді (кандидата на цю посаду), а також якісної психологічної підтримки вже діючих суддів.

Соціологічні елементи, які можуть спричинити деформацію професійної правосвідомості судді в процесі правозастосовної діяльності, можна віднести до елементів зовнішнього прояву. Вплив соціуму може спричинити і деформацію соціально-психологічних елементів професійної правосвідомості (відсутність високих моральних якостей, стереотипне мислення) судді, а це веде до формалізму, формуванню видимості здійснення юридичної діяльності. Правильно організована професійна правосвідомість судді має вираз у почутті справедливості і законності, високих моральних принципах, а такі імперативи мають бути сприйняті усім українським суспільством.

Важливим у визначенні шляхів подолання деформації професійної правосвідомості судді як умови підвищення ефективності правозастосовної діяльності органів судової влади є *юридичний* елемент професійної правосвідомості суддів, який формує їх правову позицію. Так, Р. Ромашов, розглядаючи етико-юридичні аспекти правових позицій суб'єктів правотворчості, зазначає, що ці позиції являють собою «стійку етико-юридичну конструкцію, що характеризує суб'єктивне ставлення конкретної людини до права» [2, с. 434]. М. Власенко з цього приводу зазначає: правова позиція – це правові ідеї, засновані на правових мотивах юридичного рішення фактичної ситуації (не обов'язково тільки правозастосовної). Найважливішою ознакою правових позицій, їх стрижнем є структурованість змісту на основі об'єднуючої правової ідеї [3, с. 79-80].

Правова позиція суддів в процесі правозастосовної діяльності органів судової влади формується в результаті дії професійної правосвідомості, є частиною такого явища та ефективним засобом у подоланні деформації професійної правосвідомості цієї категорії службовців. Професійні якості суддів передбачають високий рівень майстерності і можливість гідно представляти свою правову позицію, але для такої

здатності правову позицію треба виховувати, вміти втілювати її в словесних дискусіях та формулюваннях, не ховаючись за спеціальну термінологію, треба самому бути абсолютно впевненим у своїй правоті, і ця впевненість має базуватися на системі якісних доказів у справі, сконцентрованих у процесуально вивірених джерелах.

Синтез психологічних, соціологічних та юридичних елементів професійної правосвідомості судді в процесі правозастосовної діяльності органів судової влади формує *культуру правосуддя*. Можна припустити, що саме наявність культури правосуддя виступає універсальним засобом подолання деформації професійної правосвідомості судді. Високий рівень правової культури представників судової системи є найважливішою характеристикою розвиненості судової гілки влади, неодмінною умовою якісної правозастосовної діяльності її представників. Для держави в особі законодавців, усіх тих, хто відповідає за реформу судочинства, важливо визнати дослідження культури правосуддя не тільки основоположним фактором гармонійного поєднання інтересів особистості, суспільства і держави, а й однією з найважливіших юридичних умов подолання деформації професійної правосвідомості судді в процесі правозастосовної діяльності органів судової влади.

Отже, сучасні обставини становлення правової держави диктують необхідність підвищення індивідуальної правосвідомості суддів шляхом формування переконаності в цінності права. Особливий акцент при подоланні деформації професійної правосвідомості суддів як умови підвищення ефективності правозастосовної діяльності органів судової влади слід робити на якісну підготовку майбутніх суддів у закладах освіти, психологічну підтримку вже діючих суддів та формування загальної культури правосуддя. Розвиток важливих для діяльності судової влади елементів і факторів, включаючи професійну правосвідомість, які суттєвим чином впливають на процес відправлення правосуддя та визначають характер правозастосовної діяльності органів судової влади, неможливий без врахування психологічних, соціологічних та юридичних елементів професійної правосвідомості судді. Надання високого статусу правових цінностей шляхом правильного використання цих компонентів сприятиме не тільки підвищенню правової свідомості та правової культури суддів, а й формуванню громадянського суспільства, правової державності і забезпечення національних інтересів країни в цілому через якісну дію судової гілки влади.

Список використаної літератури:

1. Зеленков П. Г. Роль правосознания личности в регулировании социального конфликта (социологический анализ). *Вестник КГУ им. Н. А. Некрасова*. 2007. № 3. С. 221-224.
2. Ромашов Р. А. Правовая позиция субъекта правотворчества: этические и технико-юридические особенности формирования и выражения. *Юридическая техника*. 2012. № 6. С. 432-434.

3. Власенко Н. А. Правовые позиции: понятие и виды. *Журнал российского права*. 2008. № 12. С. 77-86.

Ключові слова: деформація професійної правосвідомості судді, ефективність правозастосовної діяльності, судова влада, судова реформа, правова позиція судді.

Ключевые слова: деформация профессионального правосознания судьи, эффективность правоприменительной деятельности, судебная власть, судебная реформа, правовая позиция судьи.

Key words: professional deformation of legal consciousness of a judge, efficiency of law enforcement activity, judicial power, judicial reform, legal position of a judge.

НОВОСАД РОМАН ВІТАЛІЙОВИЧ

*Київський національний університет імені Тараса Шевченка,
студент за ОР «Бакалавр» юридичного факультету*

ТЕРЕМЦОВА НІНА ВОЛОДИМИРІВНА

*Київський національний університет імені Тараса Шевченка,
доцент кафедри теорії права та держави юридичного факультету,
кандидат юридичних наук*

ПРОБЛЕМИ ПРАВОВОГО СТАТУСУ РЕЛІГІЙНИХ ОРГАНІЗАЦІЙ В УКРАЇНІ (ТЕОРЕТИКО-ПРАВОВИЙ АНАЛІЗ)

Дослідження правового статусу релігійних організацій дають змогу визначати його як сукупність визнаних Конституцією та законами України похідних, невідчужуваних прав і обов'язків особи, які виникають не у зв'язку з реалізацією інших прав, не на підставі юридичних фактів, а існують в результаті наявності правоздатності. Релігійною організацією запропоновано визнати систему різновидів організаційно оформлених релігійних об'єднань, що мають управлінські та виконавчі органи, чітку структуру, яка забезпечується змістом релігійної парадигми і культу. У цьому ж значенні Церква – це самостійне структуроване релігійне об'єднання з відповідною системою управління, засновану на ієрархічному принципі з регламентацією відносин всередині нього, а також з релігійними чи світськими організаціями [5].

Стаття 7 Закону України «Про свободу совісті та релігійні організації» передбачає, що релігійні організації в Україні утворюються з метою задоволення релігійних потреб громадян сповідувати і поширювати віру і діють відповідно до своєї ієрархічної та інституційної структури, обирають, призначають і замінюють персонал згідно зі своїми статутами (положеннями). Релігійними організаціями в Україні є релігійні громади, управління і центри, монастирі, релігійні братства, місіонерські товариства (місії), духовні навчальні заклади, а також об'єднання, що складаються з вищезазначених релігійних організацій. Релігійні об'єднання представляються своїми центрами (управліннями) [3].